

Kansalaisaloitteen otsikko

Vesi on meidän - kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Aloitteen päiväys

31.1.2020

Aloitteen muoto

Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä

Aloitteen sisältö

Esitämme, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa.

Perustelut

Vesi on ihmiselämän kannalta välttämätön perushyödyke kuten ilma. Kaikki tarvitsevat juomavettä ja vettä peseytymiseen. Kaikki yhteiskunnan toimijat tarvitsevat vettä jollain tapaa, elämää ei olisi ilman sitä.

Vesihuollossa vesi otetaan pinta- tai pohjavesistä, toimitetaan asiakkaille verkostoja pitkin ja viemäroidään jätevesi. Vesihuollon yhteydessä myös huolehditaan tarvittavin osin vedenkäsittelystä eri tilanteiden edellyttämien tarpeiden mukaan. Suomessa vesihuolto on toteutettu julkisesti liikelaitosten, kuntien omistamien yhtiöiden kautta tai esimerkiksi vesiosuuskuntien toimesta.

Vesihuoltoon ei voi juurikaan syntyä kilpailua sen ollessa niin sanottu luonnollinen monopoli, jossa vain yksi toimija kykenee toimimaan markkinoilla. Ei ole millään tapaa realismia, että jollekin paikkakunnalle Suomessa rakennetaan kilpaileva vesihuoltoverkosto (esim. vesijohtoverkosto) jo olemassa olevan rinnalle.

Maailmalla on paljon huonoja kokemuksia vesihuollon yksityistämisestä. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa tämä on nostanut veden hintaa yksittäisille kuluttajille ja samalla veden jakeluongelmat ovat lisääntyneet. Veden laatutaso on laskenut huomattavalla tavalla ja yritykset ovat tehneet huomattavan paljon voittoa tällä luonnollisella monopolilla.

Monet kaupungit Euroopassa (esim. Berliini ja Pariisi) ovat ottaneet uudelleen omistuksensa yksityistetyn vesihuollon siinä ilmenneiden suurten ongelmien myötä.

Vesihuollon yksityistäminen Suomessa johtaisi mitä todennäköisimmin yhtä lailla kustannusten nousuun ja palvelutason heikentymiseen. Vastaavalla tavalla tapahtunut luonnollisen monopolin myynnistä aiheutunut kustannusnousu on näkynyt jo nyt Suomessa sähkönsiirtohinnoissa Caruna-kauppojen myötä.

Vesihuollon yksityistäminen olisi suuri riski myös ympäristönäkökulmasta. Esimerkiksi Chilen pääkaupungissa Santiagossa yksityistetyn vesihuollon myötä veden saatavuus huonontui dramaattisesti maan kärsittyä esimerkiksi suuresta kuivuudesta. Puhtaan veden saatavuus on myös ympäristön kannalta tulevien vuosien suurimpia haasteita globaalisti.

Euroopan Unionissa on käyty vahvaa keskustelua vesihuollon tulevaisuudesta. Vuonna

2013 luovutettiin komissiolle "Vesi on perusoikeus" -aloite, joka sai taakseen 1,6 miljoonaa allekirjoittajaa. Myös Yhdistyneet Kansakunnat ovat tunnustaneet veden ihmisoikeudeksi vuonna 2010. Veden ei tule olla kauppatavaraa.

Vesihuollon omistajuudessa on myös kysymys turvallisuuspolitiikasta. Vesihuolto on kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennainen toiminto, jolloin sen toimintavarmuus ja hallinnon avoimuus ovat kriittisiä tekijöitä. Julkisen sektorin hallinnassa voidaan taata varmemmin järjestelmän toimivuus myös kriisitilanteissa, kun yhteiskunnan etu on keskiössä liiketoiminnallisen kannattavuuden sijaan.

Julkista sektoria velvoittaa myös tietyt avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteet, jotka ovat olennaisia kansalaisten oikeusturvan kannalta. Näiden periaatteiden avulla kansalaisilla ja päättäjillä on mahdollista valvoa, että julkisomisteinen vesihuolto toimii hyvin kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti.

Esitämme, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa. Hyväksyessään tämän kansalaisaloitteen eduskunta edellyttää valtioneuvostoa ryhtymään lainvalmisteluun asiassa.